

ผลการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย
เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
The Effects of Thai Dessert Cooking Activity Provision
to Develop Creativite Thinking for Young Children

อารยา มูฮอหมัดยูโซ๊ะ*

Araya Moohoummatyouso

สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Early Childhood Education Faculty of Education, Kasetsart University

ปัทมาวดี เล่ห์มงคล**

Pattamavadi Lehmongkol

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

Kasetsart University, Thailand

Email: araya.mo@ku.th

Received: February 06, 2023

Revised: November 26, 2023

Accepted: November 28, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษานี้ คือเด็กชั้นอนุบาล ปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๕ รวมทั้งสิ้น ๒๑ คน ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย จำนวน ๑๘ แผน แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อแบบ ก (Thinking Creatively With Picture Figural Form A) แบบบันทึกพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

* นางสาวอารยา มูฮอหมัดยูโซ๊ะ Miss Araya Moohoummatyouso นักศึกษาปริญญาโท สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Master Student Early Childhood Education Faculty of Education, Kasetsart University

** รศ.ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล Assoc.Prof.Dr. Pattamavadi Lehmongkol ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor

ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดละเอียดลออหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

คำสำคัญ: การจัด; กิจกรรม; อาหาร; ขนมไทย; ความคิดสร้างสรรค์; เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this study was to study the effects of Thai dessert cooking activity provision to develop creative thinking for young children. The target group used in this study was 21 young children studying in kinder garten level 1 academic year 2022 of Phratumnuk Suankularb School, Bangkok Primary Educational Service Area Office. The instruments used in this study were 18 lesson plans on Thai dessert cooking activities, Test on creative thinking with pictures figural form A. and behavioral record form on creative thinking for young children. Data was analyzed by mean, standard deviation and content analysis.

Results showed that young children who engaged in Thai dessert cooking activities had higher posttest scored than pretest scores in initiative thinking, fluent thinking, and elaborative thinking.

Keywords: Arrangement; Activity; food; Thai dessert; Creativity; Young children

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้นเพื่อมุ่งเน้นปฏิรูปการเรียนการสอนด้านกระบวนการคิดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุง และพัฒนาอย่างจริงจัง เพราะเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง^๑ ดังจะเห็นได้จากการคิดนั้นมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และความเป็นปกติสุข ซึ่งการดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องเป็นผลมาจากประสิทธิภาพของความคิด ซึ่งการคิดที่ถูกต้องช่วยให้คนเรามีประสิทธิภาพแสดงออกในสิ่งที่ตั้งมาเป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ สามารถฝ่าฟันอุปสรรค และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม เด็กจึงเป็นดังทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการพัฒนาประเทศ จึงควรให้ความสำคัญในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูและการเอาใจใส่ในเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยแรกเกิด

^๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๐).

จนถึงอายุประมาณ ๖ ปี หรือที่เรียกว่า “เด็กปฐมวัย”^๒ เพราะเด็กในวัยนี้เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการศึกษาในอนาคต ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของเด็ก โดยการดูแลพัฒนาการของเด็กที่แสดงพฤติกรรมในการแก้ปัญหาเพื่อที่จะกำหนดกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะของเด็กปฐมวัย เพื่อจะได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการไปในทิศทางที่ถูกต้องอันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวเด็กเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนจะต้องให้ความสนใจและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุกคน เนื่องจากเป็นข้อกำหนดหนึ่งที่ผู้เรียนมีอยู่ในตัวสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ และยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนของประเทศไทยตามโมเดลไทยแลนด์ ๔.๐ ความคิดลักษณะนี้มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นที่มาของนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ภายใต้การดูแลของผู้ใหญ่ที่ตระหนักถึงความสำคัญในคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ คอยสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้โอกาสและเวลาอย่างเพียงพอและเหมาะสม โดยเริ่มจาก การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการคิดที่มีคุณภาพ ให้กับเยาวชนของชาติ ประกอบการพิจารณาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ เพื่อการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับวัย

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนระดับปฐมวัยจึงสนใจนำกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมาใช้พัฒนาโดยมุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์ที่เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองสนใจ มีส่วนร่วมในกิจกรรมในการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลที่มีต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย

สมมติฐานของการวิจัย

๑. ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้แนวทางการจัดกิจกรรมรูปแบบการประกอบอาหารประเภทขนมไทยสำหรับเด็กปฐมวัย
๒. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยผนวกการวาดภาพตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์

^๒ นิตยา ประพฤติกิจ, คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์, ๒๕๔๑).

เป็นที่มาของนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตสู่การเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ อย่างมีคุณภาพ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบให้ดียิ่งขึ้น และผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

๑. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุ ๓ - ๔ ปี โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑/๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๕ จำนวน ๑ ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น ๒๑ คน

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมีองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์^๓ ดังนี้

- ๑) ความคิดริเริ่ม (Originality)
- ๒) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency)
- ๓) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

๓. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

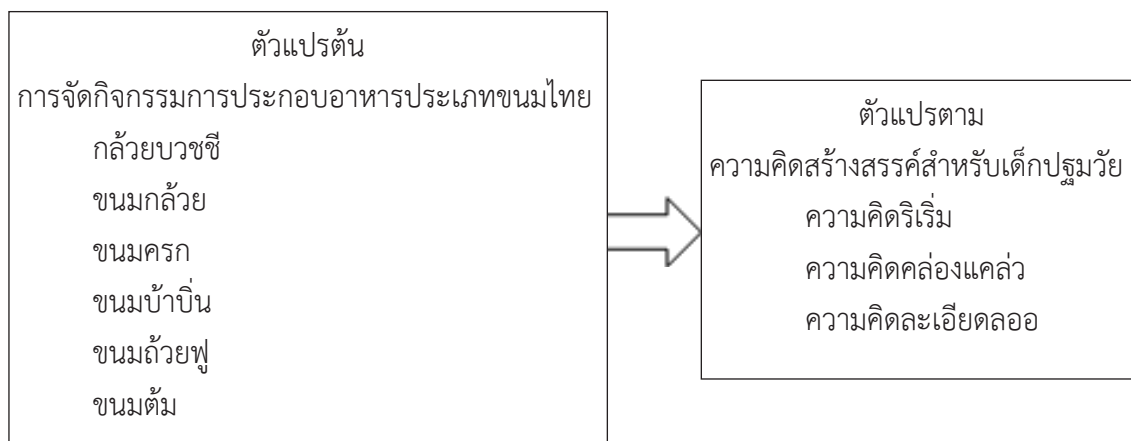
- ๑) ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย
- ๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

๔. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการศึกษาในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๕ ระยะเวลาในการศึกษา ๘ สัปดาห์ ๆ ละ ๓ วัน ๆ ละ ๓๐ นาที ในช่วงเวลา ๐๙.๐๐ – ๐๙.๓๐ น.

^๓ กาญจนา สองแสน, “ผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย”, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (สาขาการศึกษาปฐมวัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑).

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาการศึกษารื่องการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ และเสนอผลการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ ๑ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ ๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

N = ๒๑

กลุ่มเป้าหมาย	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนทดลอง	๙๖	๑๓.๒๘	๑.๗๙
หลังทดลอง	๙๖	๓๔.๘๐	๓.๖๖

จากตารางที่ ๒ พบว่า ความความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๑๓.๒๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๗๙ และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๓๔.๘๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๓.๖๖

ตารางที่ ๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้านของ
เด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

N = ๒๑

กลุ่มเป้าหมาย	คะแนนเต็มด้านความคิดริเริ่ม	μ	σ
ก่อนทดลอง	๔๑	๕.๓๓	๐.๘๕
หลังทดลอง	๔๑		
กลุ่มเป้าหมาย	คะแนนเต็มด้านความคิดคล่องแคล่ว	μ	σ
ก่อนทดลอง	๔๐	๔.๖๑	๐.๖๖
หลังทดลอง	๔๐	๑๓.๕๗	๑.๓๙
กลุ่มเป้าหมาย	คะแนนเต็มด้านความคิดละเอียดลออ	μ	σ
ก่อนทดลอง	๑๕	๓.๓๓	๐.๔๘
หลังทดลอง	๑๕	๖.๗๑	๑.๐๐

จากตารางที่ ๓ พบว่า ความความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้านความคิดริเริ่มก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๕.๓๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๕ และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๑๔.๕๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๖๓ ความความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้านความคิดคล่องแคล่วก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๖ และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๑๓.๕๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๓๙ ความความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้านความคิดละเอียดลออก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘ และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๖.๗๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๐๐

ตอนที่ ๒ แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้านก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ ๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้านก่อนและหลังการทดลอง

N = ๒๑

ความคิดสร้างสรรค์	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	μ	σ	μ	σ
๑. ด้านความคิดริเริ่ม	๕.๓๓	๐.๘๕	๑๔.๕๗	๑.๖๓
๒. ด้านความคิดคล่องแคล่ว	๔.๖๑	๐.๖๖	๑๓.๕๗	๑.๓๙
๓. ด้านความคิดละเอียดลออ	๓.๓๓	๐.๔๘	๖.๗๑	๑.๐๐

จากตารางที่ ๔ แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย มีความคิดสร้างสรรค์โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดลออ หลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่ากิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น

ผลการบันทึกพฤติกรรมการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย^๕ ผู้ศึกษาใช้กิจกรรมประกอบอาหารโดยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ ๓ ครั้ง เป็นเวลา ๖ สัปดาห์ ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการบันทึกพฤติกรรมการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ในด้านความคิดริเริ่มและด้านความคิดละเอียดลออ เด็กปฐมวัยเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยเริ่มต้นการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารประเภทขนมไทย ผ่านการถ่ายทอดเนื้อเรื่องของนิทานที่เกี่ยวข้องกับขนมไทยแต่ละชนิด โดยใช้นิทานที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับชื่อขนมไทยชนิดนั้น ๆ ซึ่งมีเนื้อเรื่องที่สนุกสนาน มีความน่าสนใจทั้งตัวละครและภาพประกอบในนิทาน ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสนใจในขณะที่ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับอาหารประเภทขนมไทย โดยผู้ศึกษาใช้หนังสือนิทานประกอบการเล่าเป็นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับขนมไทยผ่านรูปภาพในหนังสือนิทาน และเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ในหนังสือนิทาน การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร และการวาดภาพต่อเติมรูปภาพที่กำหนดในการสร้างสรรค์ผลงานซึ่งเด็กได้สังเกตรูปร่าง ลักษณะของขนมไทย พร้อมทั้งมีการวาดภาพตามความคิดของตนเองในการออกแบบรูปร่าง ลักษณะในความคิดของตนเองรูปแบบใหม่ อีกทั้งสามารถต่อเติมรูปภาพที่กำหนดสร้างสรรค์เป็นภาพต่าง ๆ ได้ตามจินตนาการโดยมีรายละเอียดมากขึ้นและมีความชัดเจนของรูปภาพที่ได้แสดงออกมาทางความคิดมากขึ้น ซึ่งสังเกตพฤติกรรมในการทดลองเด็กปฐมวัยได้ดังนี้

สัปดาห์ที่ ๑ จากการสังเกตพฤติกรรมในการทดลองเด็กปฐมวัยยังไม่สามารถสังเกตและพิจารณาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานได้ แต่เมื่อเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากการฟังนิทาน และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการประกอบอาหาร ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยผ่านการได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและได้ประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้จากการสังเกตของจริง ทำให้เด็กปฐมวัยเริ่มขีดเขียนเป็นเส้นอย่างอิสระ และเริ่มขีดเขียนเส้นโดยไม่มีทิศทางในลักษณะเป็นเส้นวนไปมาผ่านผลงานศิลปะ

สัปดาห์ที่ ๒ จากการสังเกตพฤติกรรมในการทดลองเด็กปฐมวัยสามารถสังเกตและพิจารณาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานได้เพิ่มมากขึ้นจากสัปดาห์ที่ ๑ เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากการฟังนิทาน และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยผ่าน

^๕ ยูพิน พิพิธกุล, การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๒๔).

การได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและได้ประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้จากการสังเกตของจริงเพิ่มขึ้นทำให้เด็กปฐมวัยเริ่มขีดเขียนเป็นเส้นได้อย่างอิสระและเริ่มขีดเขียนเส้นเป็นเส้นวนไปวนมาผ่านผลงานศิลปะมากขึ้น ได้แก่ เส้นตรง เส้นโค้ง

สัปดาห์ที่ ๓ ของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่เด็กปฐมวัยสนุกกับการเรียนรู้ที่ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระโดยมีผู้คอยให้คำแนะนำหรือความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ซึ่งจากการทำกิจกรรมเด็กปฐมวัยให้ความสนใจในขณะร่วมกิจกรรมสังเกตได้จากพฤติกรรมที่มอง สังเกตตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ครูอธิบายและตั้งใจประกอบอาหารขนมไทยด้วยความตั้งใจ มีสมาธิจดจ่อในขณะปฏิบัติกิจกรรมจนมุ่งมั่นจนปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จได้ สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่มและด้านความคิดละเอียดลออ ผ่านผลงานศิลปะเพิ่มมากขึ้น

สัปดาห์ที่ ๕ เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นผ่านกิจกรรมการฟังนิทานเกี่ยวกับขนมไทยช่วยกระตุ้นทำให้เด็กปฐมวัยเข้าใจเกี่ยวกับอาหารประเภทขนมไทยได้มากขึ้นกว่าเดิม ได้เรียนรู้เบื้องต้นจากการฟังนิทานทำให้การเรียนรู้ในกิจกรรมต่อไปนั้นเด็กปฐมวัยมีความสนใจที่จะเรียนรู้มากขึ้นกว่าเดิม การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย และกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยทำให้เด็กสามารถออกแบบความคิดของตนเองในการถ่ายทอดผลงานได้โดยเขียนภาพเป็นรูปร่างต่าง ๆ ได้แก่ จุด เส้นตรง วงกลม รูปภาพมีรายละเอียดมากกว่าในสัปดาห์ที่ ๑-๓ รูปภาพนั้นมีความหมายเด็กสามารถเล่าถ่ายทอดเป็นเรื่องราวได้โดยมีผู้ชี้แนะในบางครั้ง สามารถแสดงออกผ่านการสร้างผลงานโดยมีขั้นตอนในการวาดรายละเอียดวาดภาพได้เป็นรูปร่างเพิ่มขึ้น และรูปภาพที่แสดงออกมามีรายละเอียดและชัดเจนเพิ่มขึ้น

สัปดาห์ที่ ๕ เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นผ่านกิจกรรมการฟังนิทานเกี่ยวกับขนมไทยช่วยกระตุ้นทำให้เด็กปฐมวัยเข้าใจเกี่ยวกับอาหารประเภทขนมไทยได้มากขึ้นกว่าเดิม ได้เรียนรู้เบื้องต้นจากการฟังนิทานทำให้การเรียนรู้ในกิจกรรมต่อไปนั้นเด็กปฐมวัยมีความสนใจ คอยสังเกต ใฝ่รู้ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้มากขึ้นกว่าเดิม การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย และกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยทำให้เด็กสามารถออกแบบความคิดของตนเองในการถ่ายทอดผลงานได้โดยเขียนภาพเป็นรูปร่างต่าง ๆ ได้แก่ จุด เส้นตรง วงกลม รูปภาพมีรายละเอียดมากกว่าในสัปดาห์ที่ ๑-๔ รูปภาพนั้นมีความหมายเด็กสามารถเล่าถ่ายทอดเป็นเรื่องราวได้ สามารถแสดงออกผ่านการสร้างผลงานโดยมีขั้นตอนในการวาดรายละเอียดวาดภาพได้เป็นรูปร่างมากขึ้น และรูปภาพที่แสดงออกมามีรายละเอียดและชัดเจนมากขึ้น

ในสัปดาห์ที่ ๖ เด็กปฐมวัยสามารถถ่ายทอดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของตนเองเป็นผลงานได้ด้วยตนเองที่เป็นการแสดงออกโดยวาดภาพตามความคิดของตนเองได้ และเริ่มที่จะเล่าสิ่งที่ตนเองได้วาดภาพออกมาได้ตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง จากการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย ด้วยการเล่านิทาน และให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง

เด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายจึงทำให้เด็กมีวิวัฒนาการ ในการปรับปรุงผลงาน ปรับปรุงวิธีการ ในการประกอบอาหารประเภทขนมไทย พัฒนาในการวาดรูปภาพ ปรับปรุงให้ดีขึ้นด้วยวิธีการแบบสะสม ทีละเล็กทีละน้อยทีละขั้นตอนทำให้เกิดความคิดใหม่จากความคิดหลากหลาย เมื่อเกิดปัญหาทำให้มี ประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้มีแนวทางแก้ปัญหาใหม่ ๆ ซึ่งเกิดจากแนวทางเก่า ๆ ที่ปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งกลายเป็นความคิดใหม่จากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตัวเองจึงทำให้ ความคิดใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเป็นอย่างมาก ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนจากมุมมองเรื่องเก่า ด้วยมุมมองใหม่หรือมองแบบนอกกรอบ จึงส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย^๕ ในด้านความคิดคล่องแคล่ว เด็กปฐมวัยสามารถสร้างสรรค์ ผลงานของตนเองได้ตามคิดของตนเองได้แสดงออกผ่านทางรูปภาพและสามารถถ่ายทอดเป็นคำพูดที่ สอดคล้องกับผลงานของตนเองในช่วงสัปดาห์ที่ ๑-๓ นั้นเด็กใช้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงานมากกว่าเวลา ที่กำหนดในการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดเวลาในการสร้างสรรค์ผลงานของเด็กตามจินตนาการ ๔๐ นาที ซึ่งเด็กปฐมวัยใช้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงานเกินเวลาที่กำหนด หรือในขณะร่วมกิจกรรมผู้ศึกษา เป็นผู้ช่วยกระตุ้น แนะนำในขณะร่วมกิจกรรม และไม่สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ตามความคิดสร้างสรรค์ ของตนเอง ส่วนในสัปดาห์ที่ ๔-๖ เด็กปฐมวัยสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเอง มีความมั่นใจในขณะ ร่วมกิจกรรมและสร้างสรรค์ผลงานเป็นรูปภาพได้ตามเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งเล่าถ่ายทอดผลงานของตนเอง เป็นคำพูดที่สอดคล้องกับผลงานที่ได้สร้างสรรค์ได้สำเร็จในขณะร่วมกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการทดลองการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยในเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ ๑/๒ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จังหวัด กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๕ จำนวน ๑ ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น ๒๑ คน เพื่อศึกษา ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภท ขนมไทย ผลการศึกษาพบว่า หลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ย ของคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการประกอบอาหาร ประเภทขนมไทยสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัยได้โดยอภิปรายผลดังนี้

การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับ เด็กปฐมวัย ได้เรียนรู้เกี่ยวกับชื่อและลักษณะของขนมไทย ผ่านการฟังนิทาน ได้เรียนรู้ผ่านการประกอบ ขนมไทยด้วยตนเองซึ่งจะมีสื่อ อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรม เด็กได้เห็น รู้จักชื่อ ใช้สื่อที่เป็นของจริง และได้

^๕ อารี พันธมณี, ความคิดสร้างสรรค์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ไยไหม, ๒๕๔๒).

เรียนรู้ผ่านการต่อเติมภาพ การวาดภาพระบายสีทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากยิ่งขึ้นได้สอดคล้องกับแนวทางของ Guilford โดยค้นพบความคิดเอกนัยและอเนกนัยเป็นความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล และการแก้ปัญหาได้ตรงกับสมรรถภาพทางสมองมิติที่ ๓ คือผลของการคิด หมายถึง มิติที่แสดงผล (Product) ที่ได้จากการจัดกระทำวิธีการคิดจากข้อมูลจากเนื้อหา ผลการคิดออกมาในรูปลักษณะการแปลงรูป (Transformation : T) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ดัดแปลง ตีความ ขยายความ ให้นิยามใหม่ หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้าหรือข้อมูลออกมาในรูปแบบใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mile (๑๙๖๑) ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์จะปรากฏออกมาให้เห็นได้จากกระบวนการในการทำสิ่งใหม่ ๆ โดยการรวบรวมขึ้นมาใหม่หรือจากรูปแบบของวัสดุอุปกรณ์ การเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ผลิตคำและสัญลักษณ์ใหม่ หรือเป็นแนวความคิดใหม่ที่ถามให้ผลผลิตดีกว่าเดิม

การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยการจัดการเรียนรู้โดยเริ่มจากการได้ฟังนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับขนมไทยชนิดนั้นที่เด็กปฐมวัยวัยได้เรียนรู้ โดยเรียนรู้เริ่มจากการสังเกตรูปร่าง ลักษณะของขนมไทยจากภาพและเนื้อหาจากการเล่านิทาน จากนั้นเด็กปฐมวัยได้ลงมือกระทำด้วยตนเองผ่านการประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่เรียนรู้จากของจริง ได้สัมผัส ได้ลงมือประกอบอาหารในขณะที่เรียนรู้ด้วยความสามารถในการทำขนมไทยด้วยตนเอง จนสามารถพัฒนาตนเองให้มีความคล่องแคล่วที่มาจากการเรียนรู้ที่ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ หลังจากที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่เป็นการเรียนรู้ที่ผ่านการกระทำของตนเองแล้ว เด็กได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิดที่แปลกใหม่ผ่านการวาดภาพตามจินตนาการของตนเองทำให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ได้สอดคล้องกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามความคิดของนักมนุษยนิยม Maslow และ Rogers^๖ โดยมีความคิดว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้รู้จักตนเองกับสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองทั้งในส่วนที่บกพร่องและส่วนที่ดี รู้จักจุดอ่อนและตระหนักในความสามารถของตนเอง ฟังตนเอง ริเริ่มและนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีอิสระเสรีภาพในการคิด ตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ให้อื่นและตนเองเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรี คุณค่าของตนเองและสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สุข การที่บุคคลสามารถพัฒนาและไปถึงเป้าหมายดังกล่าวสอดคล้องกับ อารี พันธมณี^๗ ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอเนกนัย (Divergent Thinking) อันนำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ด้วยการคิดแบบกลุ่มแต่ว่าความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ไม่ใช่เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้ สิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลเพียงอย่างเท่านั้น หากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิด

^๖ อังใน อารี รังสินันท์, *ความคิดสร้างสรรค์*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง, ๒๕๓๒).

^๗ อารี พันธมณี, *ความคิดสร้างสรรค์*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ไยใหม่, ๒๕๔๒).

ความแปลกใหม่ แต่ต้องควบคู่ไปกับการพยายามที่สร้างความคิดค้น หรือจินตนาการประยุกต์จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ขึ้น

ผลจากการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยให้กับเด็กปฐมวัยโดยมุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์ที่เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองสนใจ มีส่วนร่วมในกิจกรรม ในการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อแบบ ก (Thinking Creatively With Picture Figural Form A) ก่อนและหลังการทดลองมาตรวจให้คะแนนแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

๑. นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อแบบ ก (Thinking Creatively With Picture Figural Form A) ก่อนการทดลอง และหลังการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๒. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อแบบ ก (Thinking Creatively With Picture Figural Form A) ก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest) ของกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยมีคะแนนทดสอบความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการทดลอง จากผลการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในด้านความคิดริเริ่มก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ๕.๓๓ ส่วนหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ๑๔.๕๒ ด้านความคิดคล่องแคล่วก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ๔.๖๑ ส่วนหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ๑๓.๕๗ และในด้านความคิดละเอียดลออก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ๓.๓๓ ส่วนหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ๖.๗๑ จากการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยไปเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย นั้น สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดละเอียดลออให้เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

๑. กิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยที่เด็กปฐมวัยได้ลงมือประกอบอาหารด้วยตนเอง ควรเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีระยะเวลาในการลงมือประกอบอาหาร

^๑ อุษณีย์ อนุทรวงศ์, การพัฒนารูปแบบกิจกรรมค่ายเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: วารสารพหุศึกษาศาสตร์เพื่อการพัฒนา, ๒๕๕๕).

และเรียนรู้เรื่องราวต่างๆของอาหารประเภทขนมไทย สังเกตรูปร่างและลงมือประกอบอาหารด้วยวิธีการที่แตกต่างออกไปจากขั้นตอนเดิมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถเกิดขึ้นในรูปแบบขนมไทยที่ต่างจากเดิม หรือขั้นตอนที่แตกต่างจากการเดิมในการประกอบอาหารประเภทขนมไทย

๒. อาหารประเภทขนมไทยที่ใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบอาหารประเภทขนมไทย เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมจากความรู้พื้นฐานที่ได้จากการเรียนรู้ และเด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้เพิ่มเติมจากการเรียนรู้ในการประกอบอาหารประเภทขนมไทย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงผลของการจัดกิจกรรมการประกอบขนมไทยเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ทักษะทางภาษา ทักษะทางด้านการให้ความร่วมมือ ทักษะทางด้านการคิดแก้ปัญหา ทักษะทางคณิตศาสตร์ และทักษะทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๒. ควรมีการศึกษาผลของทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทยกับการจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่นที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมที่จะสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช ๒๕๔๖**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖.

กาญจนา สองแสน. “ผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย”.

ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาการศึกษาปฐมวัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค, ๒๕๕๑.

ดิลก ดิลกานนท์. “การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์”. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๔.

นิตยา คชภักดี. **จิตเวชเด็กสำหรับกุมารแพทย์**. กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี, ๒๕๓๐.

นิตยา ประพฤติกิจ. **คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์, ๒๕๔๑.

- บุญประจักษ์ วงษ์มงคล. “การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองการประกอบอาหาร และการจัดประสบการณ์แบบทั่วไปที่มีต่อทักษะคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถทางสติปัญญาแตกต่างกัน”. **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๖.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. **การพัฒนาการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๙๑๑๙ เทคนิก พรินต์ติ้ง, ๒๕๕๑.
- ยุพิน พิพิธกุล. **การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๒๔.
- เยาวพา เดชะคุปต์. **รายงานการวิจัยความสามารถทางสติปัญญากับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็กโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตร, ๒๕๓๖.
- วนิดา บุษยะกนิษฐ์. “ผลของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการกับแบบปกติที่มีต่อทักษะการเปรียบเทียบของเด็กปฐมวัย”. **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๒.
- วลีญา ปรีชากุล. “การใช้กิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.
- วไลพร พงศ์ศรีทัศน์. “ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย”. **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๖.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๐.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. **คู่มืออบรมกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กอนุบาล (กิจกรรมในวงกลม)**. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์, ๒๕๓๕.
- อารี พันธมณี. **ความคิดสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ไย่ไหม, ๒๕๔๒.
- อารี รังสินนท์. **ความคิดสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง, ๒๕๓๒.
- อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์. **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมค่ายเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, ๒๕๕๕.